

Корольчук В.В., старший науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ЗНАЧЕННЯ ТА СТРУКТУРА МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ІНТЕРПОЛ

Завдання підтримання законності і протидії злочинним проявам, у тому числі найбільш небезпечним їх формам - таким, що мають міжнародні зв'язки або транскордонний характер, є і надалі залишатиметься актуальним для будь-якої держави. Намагання урядів різних країн досягти координованої співпраці у напрямі боротьби зі злочинністю тривають протягом багатьох десятиліть. На сьогодні така міждержавна співпраця включає надання правової допомоги в питаннях розшуку і затримання злочинців або підозрюваних у скоєнні злочинів, сприяння в галузі збору і зберігання інформації про конкретних осіб і злочинні організації, і загалом має ознаки як оперативної-розшукової, так і організаційно-управлінської діяльності.

Механізм юридичних зв'язків між державами, що на сьогодні включає розгалужену мережу об'єднань правоохоронних структур, функціонує завдяки наявності різних поліцейських систем, установ і працівників - Міжнародної поліцейської асоціації, Міжнародної федерації старших офіцерів поліції, Міжнародного союзу поліцейських тред-юніонів тощо.

Особливе місце серед них посідає Міжнародна організація кримінальної поліції - Інтерпол, яка є найбільш впливовою та ефективною міжнародною поліцейською службою. Інтерпол постає як міжнародний центр реєстрації злочинців, а також здійснює координацію міжнародного розшуку злочинців і підозрюваних, безвісно зниклих осіб і викрадених цінностей. Це навіть не поліція, а міжнародна організація, подібна до таких, як ООН, ЮНЕСКО та інші.

Посилення ролі міжнародних організацій та зміцнення співробітництва правоохоронних органів різних держав у боротьбі зі злочинністю продиктоване необхідністю активізації боротьби з цим явищем, яке існує в усіх країнах світу. Незважаючи на те, що міжнародні організації не належать до

суб'єктів внутрішньодержавного права, їх вплив на діяльність державних органів виконавчої влади країн-учасниць останнім часом істотно посилюється. Щодо Міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол, то в Україні Міністерство внутрішніх справ, що діє як її Національне центральне бюро (далі - НЦБ), упроваджує в життя цілі та пріоритети міжнародного поліцейського співробітництва, визначені відповідними органами Інтерполу. Тому актуальність дослідження внутрішньої міжнародно-правових засад діяльності та інституційної структури Інтерполу зумовлена необхідністю створення цілісного розуміння засад побудови системи органів, які діють на міжнародному рівні, та визначення меж їх впливу на внутрішні справи України.

Проте, привертає на увагу той факт, що незважаючи на широке обговорення організаційно-правових питань діяльності Інтерполу у засобах масової інформації та у наукових публікаціях фахівців різних галузей знань, окремі аспекти правового статусу МОКП.

Основні засади діяльності Інтерполу та його органів були предметом дослідження таких науковців, як О.М. Бандурка, С.В. Бородін, Л.Н. Галенська, Г.В. Ігнатенко, І.І. Карпець, О.В. Кульченко, Є.Г. Ляхов, А.С. Мацко, В.Б. Смелік, Л.Д. Тимченко, В.С. Радецький та інших.

Науковий доробок вітчизняних і зарубіжних дослідників дозволяє зорієнтуватись у визначеній проблемі. Однак більшість цих праць торкається окремих питань, які стосуються функціонування Міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол. У зв'язку з цим на сьогодні існує нагальна потреба у поглибленому науковому дослідженні питань, які стосуються уточнення правового статусу та інституційної структури Інтерполу, у виробленні теоретичних і практичних положень щодо вдосконалення його діяльності, зокрема щодо взаємодії з НЦБ різних країн.

Мета статті полягає в теоретичному узагальненні та аналізі інституційної основи діяльності МОКП Інтерпол, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення взаємодії державних органів, РА Укрбюро Інтерполу, МОКП - Інтерполу.

Для вирішення вищезазначеної мети передбачає вирішенню ряду завдань, а саме:

1. Визначити історію становлення МОКП - Інтерполу.
2. Охарактеризувати правові акти, що визначають статус Інтерполу.
3. Розкрити основні функції та завдання основних структурних підрозділів Інтерполу: Генеральної асамблеї, Виконавчого комітету, Генерального секретаріату, національних центральних бюро.
4. Проаналізувати основні аспекти взаємодії Інтерполу з правоохоронними органами України.
5. Визначити завдання телекомунікаційної системи I 24/7.
6. Визначити перспективи удосконалення взаємодії державних органів, РА Укрбюро Інтерполу, МОКП - Інтерполу, Європолу.

Наукова новизна статті полягає у комплексному теоретико-правовому дослідженні питань інституційної структури Міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол.

Проаналізувавши літературу, дійшли до висновку, що :

1. Передумовою створенню МОКП Інтерпол передували ряд причин правового, економічного та соціального характеру.
2. Дістало подальшого розвитку дослідження правового статусу Інтерполу як міжурядової організації, організаційної структури та нормативно-правового забезпечення його діяльності.

3. Механізм взаємодії правоохоронних і компетентних органів, посадових осіб окремих держав, міжнародних організацій при розслідуванні злочинів міжнародного характеру являє собою багатофункціональне та багаторівневе явище, до складу якого входить велика кількість структурних елементів, більшість з яких окрім загальних для всього механізму взаємодії цілей, завдань та функцій, мають також власне цільове призначення з відповідними йому завданнями, функціями та повноваженнями. Тому, якість та ефективність його роботи залежить від визначення та подальшого вдосконалення напрямків взаємодії. На сьогодні удосконалення взаємодії міжнародних організацій Інтерполу, Європолу, державних органів країн є одним із важливих стратегічних завдань МОКП Інтерполу. Загальний огляд: Співробітництво між Інтерполом та Європолом зростає і обидві організації тісно співпрацюють як

на стратегічному, так і на оперативному рівнях. Довірливий обмін інформацією та скоординовані дії відбуваються щоденно та підтримуються тісними постійними контактами між Генеральним Секретарем Інтерполу та Директором Європолу. Важливим досягненням стало підписання Меморандуму Взаєморозуміння по встановленню захищених мереж зв'язку, що забезпечило додаткові можливості для найближчого майбутнього.

Також стосовно взаємодії з Європолем хочемо відзначити, що 28 січня 2011 року наказом Міністра внутрішніх справ України у структурі Робочого апарату Укрбюро Інтерполу створено відділ взаємодії з Європолем, на який покладено функції Національного контактного пункту по взаємодії з Європейським поліцейським офісом (Європолем). Зокрема до функцій відділу входять організація та координація співробітництва компетентних органів України (Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки України, Державної митної служби України, Державної прикордонної служби України, Державної податкової служби України, Державної служби фінансового моніторингу України, Генеральної прокуратури України) з Європолем, а також напрацювання заходів, спрямованих на вдосконалення механізму взаємодії [66].

Перспективним кроком у співпраці з Європолем є опрацювання проекту Угоди про оперативне співробітництво з Європолем. Після відповідного вивчення Українською стороною положень проекту вказаної Угоди і напрацювання узгодженої позиції буде започатковано переговорний процес між Україною та Європолем з метою підписання Угоди про оперативне співробітництво. Укладення Угоди про оперативне співробітництво є важливим кроком співпраці між Україною та Європейським поліцейським офісом. Зазначена Угода надасть можливість Україні не тільки здійснювати обмін стратегічною та технічною інформацією з Європолем, як це передбачено чинною Угодою між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво, але й безпосередньо брати участь у спільних заходах з розслідування злочинів, обмінюватись оперативними та персональними даними тощо.

Цілком зрозуміло, що реалізація зазначених вище пріоритетних напрямів у діяльності Робочого апарату Укрбюро

сприятиме подальшому покращанню міжнародного співробітництва органів внутрішніх справ, прокурорських і судових органів держави, також у галузі чинного й очікуваного нового вітчизняного кримінального судочинства.

Для вирішення проблеми були підготовлені та запропоновані навчально-методичні програми з питань можливостей Інтерполу, яку по завершенню було направлено до вищих навчальних закладів МВС та ГУ МВС України з метою використання можливостей Інтерполу на повну потужність.

РА Укрбюро Інтерполу продовжується розпочата робота щодо виконання: міжнародного й національного законодавства про надання взаємної правової допомоги в розкритті й розслідуванні злочинів, розшуку й ідентифікації осіб, які скоїли кримінально-карні діяння (кримінальні правопорушення) та їх видачі (екстрадиції), запобіганні й викритті злочинних проявів проти життя і здоров'я людини тощо; підготовки угоди між Україною й Європейським поліцейським офісом (Європол) про оперативне співробітництво й вжиття заходів, спрямованих на встановлення в Робочому апараті Укрбюро Інтерполу захищеного каналу зв'язку з Європолом (SIENA); розширення в Україні мережі телекомунікаційної системи Інтерполу 1-24/7; розширення можливостей органів Державної прикордонної служби України у використанні ресурсів Інтерполу, упровадження в пунктах пропуску через державний кордон України віддалених доступів до банків даних Інтерполу за допомогою спеціальної технології FIND; визнання проїзного документа Інтерполу та інших.

Таким чином, Інтерпол - це і механізм, і посередник у практичному співробітництві служб кримінальної поліції різних держав у їх повсякденній роботі над розкриттям конкретного злочину, у координації і кооперації спільних дій, що починаються ними, і спостереженню, переслідуванню, розшуку і затримці міжнародних карних злочинців. У цьому механізмі співробітництва Інтерпол діє як єдиний світовий центр по виробленню спільної поліцейської стратегії і тактики боротьби з міжнародною карною злочинністю. Тому, на нашу думку, Інтерпол - унікальна, єдина міжнародна організація, що приймає безпосередню практичну участь у попередженні і придушенні «міжнародної злочинності».